

KUDUZ

Kuduz Nedir?

Kuduz, insan ve memeli hayvanların çoğunda beyin dokusunda iltihap meydana getiren, zoonotik (hayvanlardan bulaşan) bir hastalıktır.

Kuduz Nasıl Bulaşır?

Kuduz bir hayvanın;

- Isırması veya tırmalaması,
- Salyasının sıyrık veya çatlak deriye, göz, ağız ve buruna temas etmesi,
- Etinin ve sütünün çiğ olarak tüketilmesi ile bulaşır.

Kuduzla Yakalanma İhtimali Olan Hayvan Türleri Nelerdir?

Köpek, kedi, keçi, at, eşek, inek gibi evcil hayvanlar ile kurt, tilki, çakal, domuz, ayı, sansar, kokarca, gelincik, kirpi, köstebek gibi yabani hayvanlar kuduzla yakalanabilir.

Kuduz Riskli Temasa Neden Olan Hayvanlarda Gözlemin Süresi Ne Kadar?

Kedi ve köpeklerde hayvanın 10 gün gözlemi önerilir. Kedi ve köpek dışındaki hayvanlarda ise gözlem önerilmez.

Hastalığın Belirtileri Nelerdir?

Hayvanlarda Kuduz Belirtileri

- Hayvanın huyunda veya hareketlerinde değişimler, korkaklık, sinirlilik ve saldırganlık görülebilir.
- Hayvanda genellikle şiddetli ısırma isteği bulunur.
- Vücudunda felçler, yutkunma güçlüğü, salya akması, kasılmalar görülebilir.

**Bu belirtileri gösteren hayvanlardan uzak durulmalı ve en kısa sürede İl/İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüklerine haber verilmelidir.*

İnsanlarda Kuduz Belirtileri

- Isırılan vücut bölgesinde duyu değişikliği,
- Parezi veya paralizi (Felç),
- Yutma güçlüğü,
- Sudan korkma,
- Bilinç kaybı,
- Kasılmalar,
- Kaygı bozuklukları.

Hastalığın Tanısı Nasıl Konulur?

Kuduz hastalığının kesin tanısı laboratuvar teşhisiyle konulmaktadır.

Hastalığın Tedavisi Var mıdır?

Kuduz, kliniği geliştikten sonra ölümlü sonuçlanan bir hastalık olup, tedavisi bulunmamaktadır. Ancak belirtilen kuduz bulaşma yollarından birine maruz kalınmışsa, kişi kuduzu önlemek amacıyla mutlaka sağlık kuruluşuna müracaat etmelidir. Sağlık kuruluşunda planlanan kuduz profilaksisi (kuduz aşısı vb.) uygulamaları ile kuduz önlenir.

Hastalıktan Korunmak İçin Neler Yapılır?

Kuduz, ölümlü sonuçlanan bir hastalık olduğundan, korunma yaklaşımları hayat kurtarıcıdır. Bu nedenle;

- Yara veya ısırık bölgesi vakit kaybedilmeden bol su ve sabunla iyice yıkanmalı, yıkama işlemi bittikten sonra alkol veya tentürdiyot gibi iyotlu antiseptikler uygulanmalıdır.
- Göz, ağız veya burun kuduz riskli temas maruz kaldıysa bol su ile yıkanmalıdır.
- En kısa sürede sağlık kuruluşuna müracaat edilmeli, hekimin düzenleyeceği aşılama programı aksatılmadan uygulanmalıdır.
- Evcil hayvanlar kontrol altında tutulmalı, özellikle geceleri serbest bırakılmamalıdır.
- Kedi ve köpeklere her yıl mutlaka kuduz aşısı yaptırılmalıdır.
- Çevrede hasta, grip davranış sergileyen veya ölmüş hayvanların görülmesi halinde bunlara yaklaşılmamalı ve ilgili yerler (Belediyeler, Muhtarlıklar İl, İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlükleri) haberdar edilmelidir.
- Kuduz riski olan hayvanlarla sık temas eden kişilere temas öncesi aşılama, kuduz riskli teması olanlara da hekim değerlendirmesine göre temas sonrası kuduz aşılması uygulanmalıdır.

Kuduz Riskli Temasa Maruz Kalan Kişiyi Ne Zaman Aşı Başlanmalıdır?

Kuduz riskli temasa maruz kalan kişiyi aşılamaya olabildiğince erken başlanmalıdır.

Kuduz Aşısı Kimlere Yapılır?

Kuduz aşısı kuduz riskli temasa maruz kalmış çocuk ve hamile dahil herkese yapılır.

Kuduz Aşılması Devam Eden Kişi Yeni Bir Temasa Maruz Kalırsa Ne Yapılır?

Kuduz riskli temas sonrası aşılması devam eden kişi bu sırada yeni bir riskli teması olmuşsa aşılamaya aynı şekilde sürdürülür.

Temas Öncesi Aşılamaya Kimlere Yapılır?

- Kuduz açısından yüksek riskli işlerde çalışanlar (Kuduz araştırma laboratuvarı çalışanları, kuduz aşısı üretiminde çalışanlar vb.)
- Kuduz açısından riskli işlerde çalışanlar (veteriner hekimler, hayvan bakıcıları, hayvan barınaklarında çalışan personel, mağara keşfi konusunda çalışanlar ve yarası kolonileri üzerinde çalışanlar vb.) ve kuduz riski olan hayvanlarla sık temas edenler,
- Yaban hayat ile temas riski yüksek olan doğa sporları yapanlar,
- Köpek kuduzunun yüksek olduğu ve kuduz riskli temas halinde uygun tıbbi yaklaşımın verilemeyeceği bölgelere seyahat edenler.

Kuduz Aşısı Uygulanması Gerektiren Durumlar Nelerdir?

Köpek, kedi, sığır gibi kuduzla yakalanma ihtimali olan hayvanların ısırıkları, yeri ne olursa olsun kuduz için risk oluşturur. Isırık dışında kuduz olma ihtimali olan hayvanın tırmalaması, salya, tükürük, hayvanlara ağız yoluyla verilen canlı aşı yemleri gibi mikroplu olabilecek materyalin, vücuttaki açık yara ve mukoz membranlarla (vücudun ağız, burnun içi, mide ve barsak gibi alanlarını döşeyen zar tipi) teması da risk oluşturur. Kuduz riskli **temas sonrası aşılamaya olabildiğince erken başlanmalıdır.**

Kuduzda kuluçka süresi çok değişken olduğundan, kuduz riskli temas sonrası aradan geçen süreye bakılmaksızın temas kategorize edilerek uygun aşılamaya başlanmalıdır.

***Unutmayınız:** Kuduzun bulaşma yollarından birisiyle karşı karşıya kalındığında en yakın sağlık kuruluşuna müracaat edilmelidir. Doktor tarafından belirlenen takvime uyularak kuduz aşıları gününde yaptırılmalıdır.

Kuduz Aşısı Uygulaması Gerektirmeyen Durumlar Nelerdir?

1. Ülkemizde ve dünyada bugünkü verilerle fare, sıçan, sincap, hamster, kobay, gerbil, tavşan, yabani tavşan ısırıklarında insana kuduz geçişi gösterilmemiştir. Bu nedenle hayvan sağlığı ile ilgili kurumlar özel bir veri bildirmediği, bu tür hayvan ısırıklarında,
2. Bugünkü verilerle, ülkemizde eve giren yarasaların ısırığı veya evde yarasa bulunması durumunda (doğal ortamdaki mağaralarda olan yarasa teması vaka temelli değerlendirilir),
3. Soğukkanlı hayvanlar (yılan, kertenkele, kaplumbağa vb.) tarafından ısırılma durumunda,
4. Kümes hayvanları ısırıklarında,
5. Sağlam derinin yalanması, hayvana dokunma veya besleme,
6. Bilinen ve halen sağlam bir kedi veya köpek tarafından 10 günden daha önce ısırılmış veya temas etmiş olanlara,
7. Daha sonra kuduz olduğu anlaşılan bir hayvanı beslemiş olmak, kan, süt, idrar ve dışkıyla kişinin sağlam derisinin temas etmiş olması, pişmiş etini yemiş, kaynatılmış sütünü içmiş veya bu sütle yapılan süt ürünlerini tüketmiş olmak,
8. Kuduz hastasına rutin bakım yapan sağlık personeline riskli teması olmadıkça (müköz membran veya bütünlüğü bozulmuş deri teması, ısırma vs.) **kuduz aşısı yapılmasına gerek yoktur.**